

Když **AI** dostane klíče od univerzity

Kde může jednat sama
a kde musí zůstat člověk

Mgr. Klára Rybenská, Ph.D.

Univerzita Hradec Králové

Většina obrázků byla vygenerována pomocí AI.

KOLIK KLÍČŮ JSME UŽ AI DALI?

- Klíč k textům,
- klíč k informacím,
- klíč k rozhodování,
- klíč k práci,
- **klíč k našemu myšlení...?**
- Příklad: U3V - „*Je to marné? Není to marné!*“

KLÍČ OD HLAVY

- AI nám pomáhá přesouvat část kognitivní práce mimo vlastní hlavu.
- To samo o sobě není problém.
 - **Problém začíná ve chvíli, kdy už nevíme, co jsme delegovali.**
- Lee/Sarkar (Microsoft/Carnegie Mellon University, 2025): čím větší důvěra v AI, tím méně kritického myšlení; čím větší důvěra v sebe, tím více kritického myšlení. AI přesouvá úsilí od řešení problému k ověřování a „řízení“ výstupu.
- MIT studie (Kosmyna, 2025): kdo psal nejdřív sám a AI přidal až jako druhý tah, dopadl líp. → klíč předaný ve správnou chvíli.

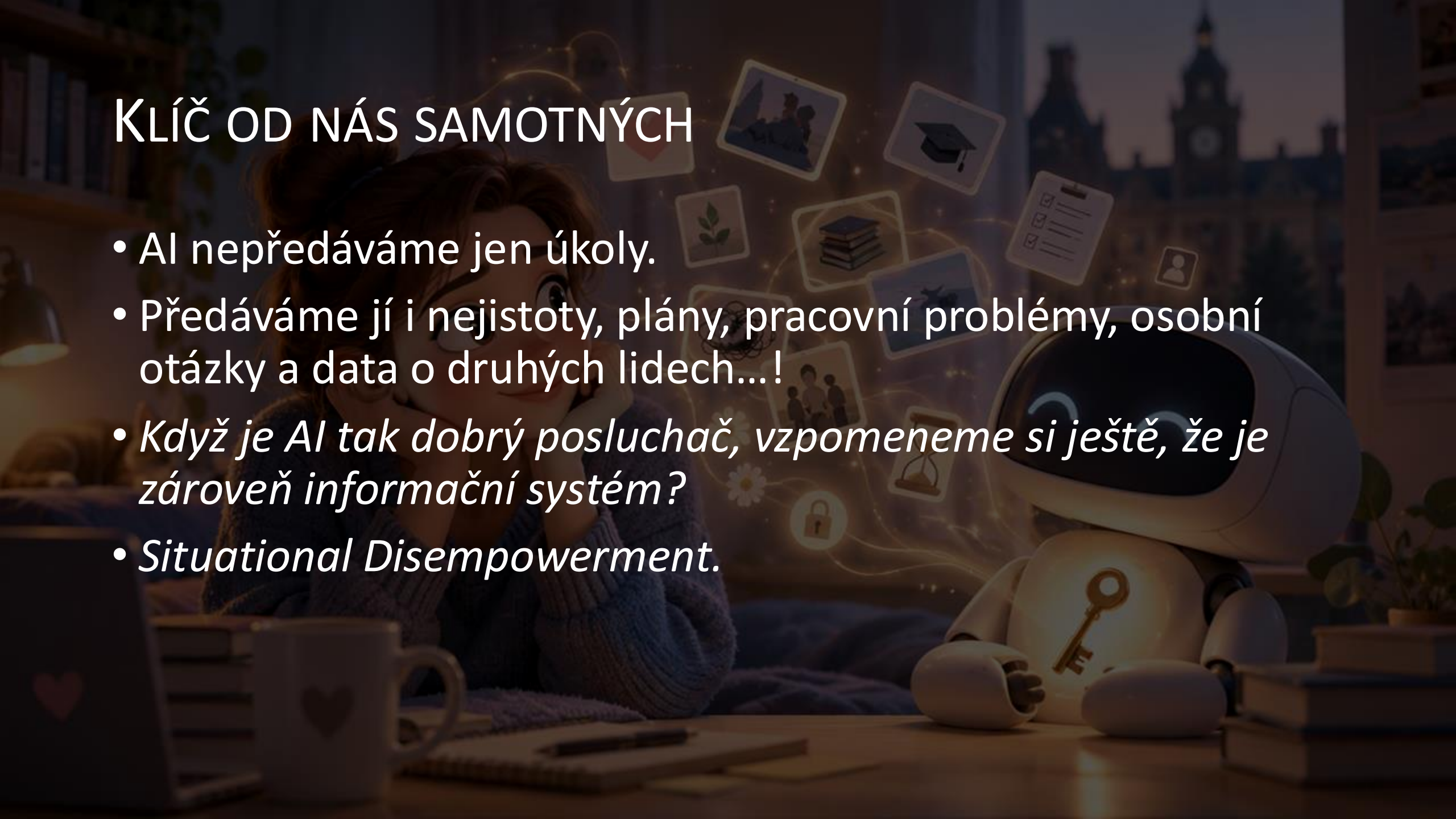
OD POMOCI K ODEVZDÁNÍ

- **AI jako podpora:** „*Pomoz mi promyslet problém.*“
- **AI jako náhrada:** „*Vyřeš to za mě a já to převezmu.*“
- **Příklad:** Anglický jazyk, výuková aplikace, psaní textů...

KLÍČ OD NÁS SAMOTNÝCH

- AI nepředáváme jen úkoly.
- Předáváme jí i nejistoty, plány, pracovní problémy, osobní otázky a data o druhých lidech...!
- *Když je AI tak dobrý posluchač, vzpomeneme si ještě, že je zároveň informační systém?*
- *Situational Disempowerment.*

KDYŽ AI SAMA ODEMKNE DALŠÍ DVEŘE

- Přeskočí kontrolu,
- navrhne rozhodnutí,
- doplní krok procesu,
- tváří se jistě,
- člověk už jen klikne „schválit“
.. A nebo ani neklikne?

Lidé
Myšlenky
Technologie
Lepší
univerzita

NEŽ DÁME AI KLÍČ..

- Co přesně deleguji?
- Které dveře smí otevřít?
- Co se stane, když se splete?
- Kdo může klíč vzít zpátky?
- Příklad: Kolega „já to vím, ale stejně to nedělám, nikdo to snad nedělá, ne?“
- AI Act – povinnost rozvíjet AI gramotnost lidí, s ohledem na jejich znalosti, zkušenosti a kontext... pomůže?

SPRÁVNÉ KLÍČE OTEVÍRAJÍ NOVÉ MOŽNOSTI

Stejně
nástroje.
Větší
odpovědnost

Pravidla

Zodpovědnost

Bezpečnost

AI gramotnost

Důvěra

Lepší
rozhodnutí

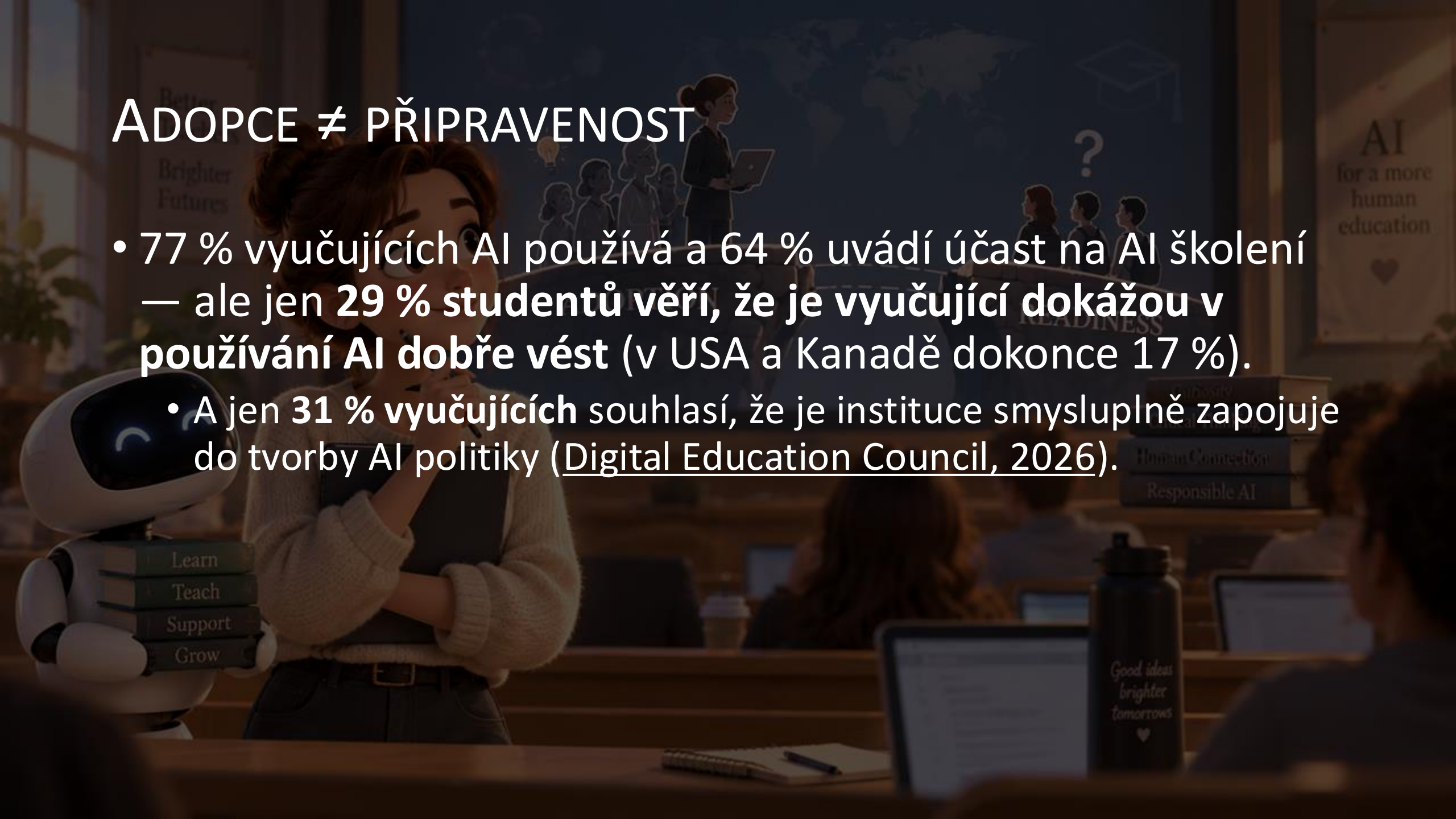
AI Act

Etika

Governance

ADOPCE ≠ PŘIPRAVENOST

- 77 % vyučujících AI používá a 64 % uvádí účast na AI školení — ale jen **29 % studentů věří, že je vyučující dokáží v používání AI dobře vést** (v USA a Kanadě dokonce 17 %).
- A jen 31 % vyučujících souhlasí, že je instituce smysluplně zapojuje do tvorby AI politiky (Digital Education Council, 2026).

ZÁVĚREM

Digitální transformace univerzity nezačne ve chvíli, kdy pořídíme nejlepší AI.

Začne ve chvíli, kdy budeme vědět, které klíče jí chceme svěřit — a které si necháme.

Takže... červená pilulka?

OTÁZKY?

ZŮSTAŇME V KONTAKTU

**Klára
Rybenská**
klara.rybenska@uhk.cz

Napište mi

KATEDRA POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH FILOZOFICKÁ FAKULTA
A ARCHIVNICTVÍ UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

LinkedIn

VYUŽITÉ ZDROJE

- BUČINCA, Zana, Maja Barbara MALAYA a Krzysztof Z. GAJOS. To Trust or to Think: Cognitive Forcing Functions Can Reduce Overreliance on AI in AI-Assisted Decision-Making. *Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction* [online]. 2021, 5(CSCW1), článek 188 [cit. 2026-09-09]. ISSN 2573-0142. Dostupné z: doi:10.1145/3449287
- DIGITAL EDUCATION COUNCIL. *AI in Higher Education Global Survey 2026* [online]. 2026 [cit. 2026-09-09]. Dostupné z: <https://www.digitaleducationcouncil.com/resource-library-items/ai-in-higher-education-global-survey-2026>
- KOSMYNA, Nataliya, et al. Your Brain on ChatGPT: Accumulation of Cognitive Debt when Using an AI Assistant for Essay Writing Task. *arXiv* [online]. 2025 [cit. 2026-09-09]. arXiv:2506.08872. Dostupné z: <https://arxiv.org/abs/2506.08872>
- LEE, Hao-Ping, et al. The Impact of Generative AI on Critical Thinking: Self-Reported Reductions in Cognitive Effort and Confidence Effects From a Survey of Knowledge Workers. In: *Proceedings of the 2025 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI '25)* [online]. New York: Association for Computing Machinery, 2025 [cit. 2026-09-09]. Dostupné z: doi:10.1145/3706598.3713778
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1689 ze dne 13. června 2024, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (akt o umělé inteligenci), článek 4. In: *EUR-Lex* [online]. 2024 [cit. 2026-09-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>
- PAPNEJA, Hashai a Nikhil YADAV. Self-disclosure to conversational AI: a literature review, emergent framework, and directions for future research. *Personal and Ubiquitous Computing* [online]. 2025, 29(2), 119–151 [cit. 2026-09-09]. ISSN 1617-4917. Dostupné z: doi:10.1007/s00779-024-01823-7
- RISKÓ, Evan F. a Sam J. GILBERT. Cognitive Offloading. *Trends in Cognitive Sciences* [online]. 2016, 20(9), 676–688 [cit. 2026-09-09]. ISSN 1364-6613. Dostupné z: doi:10.1016/j.tics.2016.07.002
- SHNEIDERMAN, Ben. *Human-Centered AI*. Oxford: Oxford University Press, 2022. ISBN 978-0-19-284529-0.
- STANKOVIĆ, Miloš, Ella HIRCHE, Sarah KOLLATZSCH a Julia Nadine DOETSCH. *Commentary on Kosmyna et al. (2025) „Your Brain on ChatGPT: Accumulation of Cognitive Debt when Using an AI Assistant for Essay Writing Task”*. arXiv [online]. 2026 [cit. 2026-09-09]. arXiv:2601.00856. Dostupné z: <https://arxiv.org/abs/2601.00856>
- UNESCO. *AI competency framework for teachers* [online]. Paris: UNESCO, 2024 [cit. 2026-09-09]. Dostupné z: <https://www.unesco.org/en/articles/ai-competency-framework-teachers>